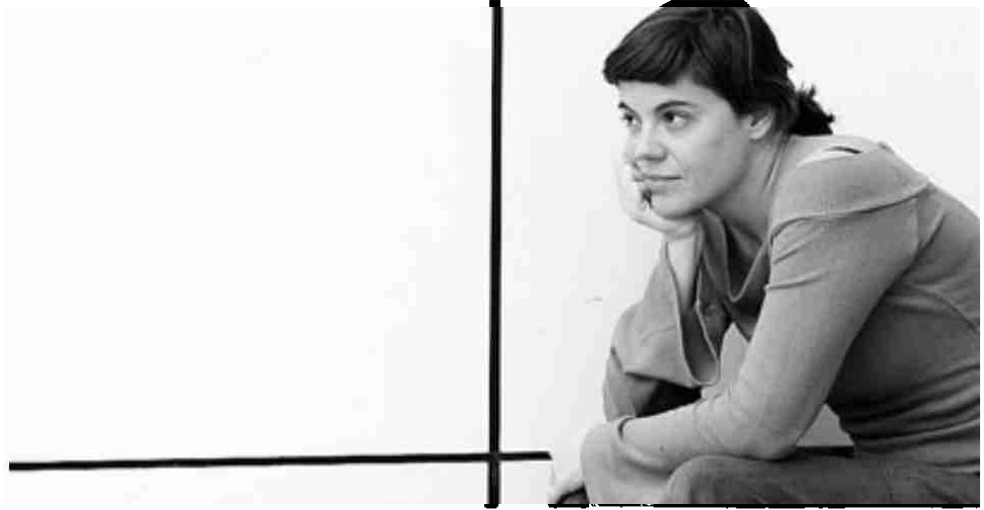

Desmemòria d'una època

«Nedar» és un documental de Carla Subirana que indaga sobre el seu avi, afusellat l'any 1940

IMMA MERINO / Barcelona
● Quan feia les pràctiques com a estudiant de Comunicació Audiovisual a la Pompeu Fabra, Carla Subirana filmava sovint la seva àvia Leonor. Deu anys després, algunes d'aquelles imatges formen part del documental *Nedar*, el primer llarg de la directora i amb el qual reconstrueix la indagació que ha fet sobre el seu avi desconegut, Juan Arroniz, que va morir afusellat l'any 1940 en ser condemnat per uns atracaments a mà armada. Qui va ser? Un anarcosindicalista que, tot just acabada la guerra civil, va arriscar la vida robant uns diners per destinar-los a finalitats socials i polítiques? D'aquest home pràcticament no n'hi havia parlat la seva àvia. Tampoc la mare. Per què no ho havien fet? Va pesar la por? O la necessitat de l'oblit? Subirana, com es fa present en algunes imatges del film, s'havia imaginat l'avi com un personatge del cinema negre: amb un barret i amb el rostre mig amagat. De fet, no en tenia cap imatge, cap fotografia.

Carla Subirana va parlar del seu avi, o del poc que en sabia, al periodista i documentalista Xavier Montanyà quan va coincidir amb ell treballant en una productora. Ell va animar-la que investigués el cas (de manera que va buscar en els diaris de l'època, que volien amagar la implicació política d'Arroniz i els seus companys, però on Carla Subirana va llegir què havia dit l'avi en atracar una sabateria: «*También los rojos tenemos derecho a la vida*») i que ho treballés per fer-ne un documental. En el mo-

Carla Subirana. / ORIOL DURAN

ment, però, que va decidir-se a tirar endavant el projecte, Leonor Subirana patia Alzheimer. Poca cosa podia explicar-li de Juan Arroniz l'àvia, una dona que va haver de ser molt forta per pujar sola una filla, que, a més, ho era d'un represaliat del franquisme. Tampoc ho podia fer la mare (una altra dona forta que també va pujar sola la seva filla en separar-se del seu marit), perquè no va buscar sobre el pare potser per por al que podia descobrir-ne. Una família de dones soles amb el pes d'una absència. «Tenia poques dades per fer una pel·lícula sobre el meu avi. Aleshores vaig pensar que, en tot cas, seria més interessant que ho fes sobre què no en sé i no sabré mai, de manera que el buit s'ha d'omplir amb la imaginació.»

Què no sabrà mai? «És un misteri, la relació que va mantenir Arroniz i la meua àvia, que, segons la seva mare, no va perdonar-li que l'abandonés amb la seva mort», comenta. Què va passar en un viatge que van fer a Mont-ros? A aquest poble del Pallars,

on hi va néixer l'àvia, s'hi va acostar Carla Subirana i hi va trobar la tia Hermínia, que diu que no recorda res, que no sap res, i que veu malament que la neboda busqui en el passat de la seva germana Leonor. Carla Subirana tampoc no sabrà moltes altres coses del seu avi d'origen murcià que, amb 23 anys, va arribar el 1929 a Gavà i va treballar-hi com a muntador de radiadors a la fàbrica Roca. Però, durant la recerca, sí que va saber que Juan Arroniz havia tingut una altra dona, una altra família, a Gavà. Què en sabia l'àvia? Reconstruint la investigació i la gestació del film mateix, en diversos moments de la pel·lícula hi apareix el desaparegut Joaquim Jordà, al qual acudeix Carla Subirana quan se sent perduda o desconcertada. «Jo no vaig ser alumna d'en Jordà, però el vaig conèixer i, com en el cas de tants d'altres, em va ajudar molt. Sabia moltes coses i les que no sabia, se les inventava. En tot cas, parlar amb ell sempre era estimul·lant», explica Subirana.

Durant el llarg procés de creació de *Nedar*, l'autora es va adonar que havia de narrar el documental en primera persona: «En principi, no ho considerava. Però hi havia tanta implicació personal que havia de fer-ho així. En tot cas, vaig tenir els meus dubtes sobre si podia interessar a ningú més una història tan personal, però vaig pensar que l'oblit que pesa sobre tota una època és molt compartible.» El fet que, mentre rodava el film, la seva mare també comencés a patir Alzheimer va influir en la narració subjectiva del film: «No ho podia fer d'una altra manera.» Davant tanta desmemòria, la cineasta ha fet un acte de memòria amb el convenciment que aquesta pot fer mal (amb cada revelació, es capbussa en la piscina havent dit que, des de petita, nedar li ha alleugerit el mal d'esquena) però que a la vegada també cura. *Nedar* es va presentar divendres als cinemes Alexandra, de Barcelona, on Leonor Subirana va treballar-hi durant 35 anys.